

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
відділення «Промені надії» Сумського центру соціально-психологічної
реабілітації дітей області**

23.01.2025

м. Суми, 2025 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 23.01.2025 групою НПМ здійснено відвідування відділення «Промені надії» (далі – заклад, відділення) Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей області (далі – Центр).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Бурка Олександр Володимирович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Драга Антоніна Олександрівна, представник громадської організації, експерт проєкту «Зміцнення інституційної спроможності системи захисту прав дитини шляхом проведення моніторингу ситуації з дітьми» у Сумській області;

Корсун Оксана Василівна, представник громадської організації.

Заклад розташований у одноповерховій цегляній будівлі у центральній частині с. Синівка, Роменського району, Сумської області по вул. вул. Миру, 13 (фото 1).

Завідувач відділення – Глазунов Андрій Іванович.

Попереднє відвідування закладу групою НПМ не проводилося.

Територія відділення не огорожена, наявні залишки елементів конструкції зруйнованого цегляного огороження (фото 1, 2). Ігрові майданчики для дітей та зони відпочинку на території закладу не облаштовані (фото 1, 2).

Вхід до будівлі відділення обладнаний пандусом для маломобільних груп населення (фото 3).

На вході відсутня інформаційна табличка з назвою закладу та будь-які інші ідентифікуючі ознаки чи інформація (фото 3).

Відділення створене наказом служби у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації від 11.11.2024 № 58-ОД і діє на підставі положення, затвердженого наказом директора Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей області (далі – Центр) від 11.11.2024 № 165/1-ОД (далі – Положення). Заклад створено для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які залишилися без батьківського піклування, внутрішньо-переміщених дітей із зони активних бойових дій з прикордоння Сумщини, дітей, які потребують стабілізації психоемоційного стану внаслідок військових дій та збройної агресії, надання їм комплексної соціальної,

психологічної, педагогічної, спеціально-корекційної, медичної, правової та інших видів допомоги.

Створення відділення обумовлене розташуванням Центру неподалік від кордону з країною-агресором, а також наслідками ворожого ракетного удару 01.09.2024, в результаті якого частина будівель Центру зазнали руйнувань.

Враховуючи, що заклад нещодавно утворений та відсутність у більшості персоналу практичного досвіду роботи у сфері соціального захисту дітей, Центром організовано систематичне надання відділенню організаційної та методичної допомоги фахівцями Центру. Так у день відвідування НПМ у закладі з робочим візитом перебувала група фахівців з Центру у складі практичного психолога, вихователя-методиста та медичного працівника.

Заклад розрахований на перебування 25 вихованців.

На момент відвідування у відділенні на цілодобовому утриманні перебувало 15 дітей (віком 3-6 років – 6 дітей, 7-14 років – 6 дітей, 14-18 років – 3 дітей). Серед вихованців відділення є 1 дитина-сирота та 3 дітей позбавлених батьківського піклування. 10 вихованців закладу є членами трьох сімейних груп дітей: одна група складається з чотирьох дітей, а решта дві групи – по двоє дітей у кожній.

Усі вихованці відділення фактично об'єднані в одну змішану групу тривалої (стаціонарної) форми перебування. Діти проживають у трьох кімнатах: у кімнаті № 1 (фото 11-14) – 5 дітей дошкільного віку, у кімнаті № 2 (фото 15) – 4 хлопці різних вікових груп, у кімнаті № 3 (фото 16, 17) – 6 дівчат різних вікових груп.

Рішення про зарахування та про вибуття дітей з відділення приймається службою у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації.

Відповідно до Положення, на кожного вихованця формується особова справа, яка зберігається у Центрі, а до відділення передаються лише копії обмеженого переліку основних документів з особових справ.

Згідно структури та штатного розпису у відділенні організовано роботу 18,5 шт. од. персоналу, фактично заповнено 16 шт. од., з яких педагогічного персоналу – 5 шт. од. (4 вихователі і 1 психолог).

Штатним розписом передбачено наявність у відділенні 2-х шт. од. медичного персоналу (лікаря загальної практики (0,5 шт. од.) та двох медичних сестер (1,5 шт. од.), які на момент відвідування були вакантними, однак керівництвом живаються активні дії щодо підбору персоналу та заповнення вільних посад.

Діяльність майбутнього медичного персоналу планується здійснювати на підставі ліцензії Центру на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями: сімейна медицина, педіатрія, психіатрія та сестринська справа.

На даний час медичне забезпечення вихованців здійснюється на підставі декларацій, укладених з лікарем загальної практики місцевої амбулаторії, розташованої у сусідній будівлі. На день відвідування декларації укладено щодо

8 дітей, а щодо решти вихованців триває процес усунення організаційних перешкод для укладання таких декларацій.

У день відвідування двоє вихованців у супроводі завідувача відділення відвідували Липоводолинську лікарню, куди були направлені сімейним лікарем для додаткового обстеження та консультування вузькопрофільними лікарями, що є свідченням належного медичного супроводу і обслуговування дітей у закладі.

У закладі облаштовано систему холодного та гарячого водопостачання із власного трубчастого колодязя (свердловини). Підігрів води у закладі забезпечується електричними бойлерами (фото 6).

Заклад обладнаний системою автономного опалення, температура повітря у житлових кімнатах та інших приміщеннях закладу задовільна.

У відділенні наявний ізолятор для короткочасного перебування хворих дітей.

Діти забезпечені п'ятиразовим харчуванням. Прийом їжі вихованцями здійснюється в одну зміну у приміщенні їдальні за багатомісними столами.

У закладі наявне щоденне та перспективне чотиритижневе меню на зимово-весняний період 2025 року.

Питний режим дітей організовано шляхом надання кип'яченої води із системи холодного водопостачання. Дослідження води на її придатність для пиття не проводилось, відповідні висновки у відділенні відсутні.

Вихованці відділення перебувають під цілодобовим наглядом працівників центру, на ніч з дітьми залишається черговий помічник вихователя.

Право дітей на освіту реалізується на підставі договорів про надання освітніх послуг шляхом їх зарахування до Синівського закладу дошкільної освіти «Золота рибка» та Синівського ліцею місцевої сільської ради, які розташовані поруч з відділенням. На момент відвідування закладу групою НПМ, вихованці шкільного віку перебували на навчанні і повернулися до відділення на обід. Дошкільнята у день відвідування перебували у відділенні через наявність, зі слів персоналу, ознак застудних захворювань.

Під час вивчення копій особових справ вихованців встановлено наявність індивідуальних планів та інших обов'язкових документів, передбачених чинним законодавством.

Групою НПМ проведено особисте конфіденційне спілкування з усіма вихованцями та п'ятьма працівниками закладу. За результатами опитування скарг від вихованців на жорстоке, або таке, що принижує гідність, поводження не надходило.

Варто зазначити, що незважаючи на особливості облаштування і організації діяльності відділення у тому числі перенаселеність житлових кімнат та недотримання норм житлової площі, під час відвідування НПМ суб'єктивно відчувалася своєрідна родинна атмосфера, що проявлялося у прихильності дітей до персоналу та наявності між ними певного емоційного зв'язку (навіть маленькі

діти спокійні, грайливі, охоче сидять на руках у вихователів, відгукуються на прохання, слухняні).

Групою НПМ відзначено зручне місце розташування закладу, зокрема: розташовані поруч школа та дитячий садок, із якими укладено договори про надання освітніх послуг в яких наявні облаштовані укриття і діти мають можливість навчатися в офлайн-форматі. У селі функціонує Державний професійно-технічний навчальний заклад «Синівський професійний аграрний ліцей». Вихованці відділення можуть відвідувати гуртки та спортивні секції (футболу, волейболу, тенісу) та гуртки (кулінарний) та уроки музики (баян, гітара), заняття з яких проводяться в ліцеї та місцевому будинку культури. Персонал закладу сприяє відвідуванню дітьми закладів освіти та культури місцевої громади – одна з вихованок навчається грі на фортепіано за допомогою викладача, який приїздить з селища Липова Долина.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України, стаття 6 Закону України «Про охорону дитинства»).

1. Право на життя — основоположне право людини, яке закріплене в статті 2 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Стаття 27 Конституції України наголошує, що кожна людина має невід’ємне право на життя. Кожен має право захищати своє життя і здоров’я, життя і здоров’я інших людей від протиправних посягань.

У контексті захисту права на життя осіб, які перебувають у місцях несвободи в умовах дії воєнного стану, на державу покладаються додаткові обов’язки. Зокрема, вжиття заходів до своєчасної евакуації утримуваних осіб у безпечні місця у разі наближення лінії фронту до місця несвободи, а також створення умов для захисту вихованців від дальніх засобів ураження (ракет, ударних безпілотних літальних апаратів тощо), а також обладнання/побудови захисних споруд, придатних для мінімального тимчасового укриття вихованців та персоналу місць несвободи у разі оголошення повітряної тривоги, а також забезпечення своєчасного укриття в цих спорудах утримуваних осіб та персоналу.

Під час відвідування групою НПМ встановлено, що відділення не обладнане захисними спорудами цивільного захисту (укриттям). Під час сигналу оповіщення «Повітряна тривога» у регіоні, вихованці та персонал продовжують перебувати у приміщеннях відділення.

2. На території закладу знаходяться залишки цегляної огорожі (фото 1, 2), які з урахуванням прагнень дітей до пізнання та зацікавленості у дослідженні оточуючого середовища створюють ризик травмування вихованців відділення під

час їх контакту чи перебування у безпосередній близькості з елементами огорожі, обумовленого можливістю їх подальшого руйнування.

Порушення права на охорону здоров'я та медичне забезпечення (стаття 49 Конституції України, стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 24 Конвенції ООН про права дитини).

3. Відповідно вимогам пункту 9 Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України 28.01.2004 № 87 (далі – Типове положення), до влаштування в групу тривалого (стаціонарного) перебування діти перебувають у карантинній групі.

Зі слів адміністрації закладу встановлено, що новоприбулі до Центру діти, які потребують цілодобового догляду, направляються виключно до відділення «Промені надії», проте карантинна група у закладі не функціонує.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (статті 28, 32, 48 Конституції України, стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

4. Усі 15 вихованці відділення об'єднані в одну групу без урахування вікових особливостей дітей, що суперечить вимогам пункту 8 Типового положення, відповідно до яких у центрі створюються групи денної та тривалої (стаціонарної) форми перебування, які об'єднують дітей за віком, принципом родинності, характером та ступенем соціально-психологічної дезадаптації і до яких зараховується не більш як 10 дітей.

5. Відповідно до пункту 32 розділу III Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205 (далі – Санітарний регламент), наповнюваність спальних кімнат у пансіонах (гуртожитках) для учнів 1-4 класів складає 5-6 місць, для учнів 5-11 (12) класів – не більше 4 місць. Площа спальних кімнат визначається з розрахунку 6 м² на 1 місце.

Всупереч викладеним вимогам у житлових кімнатах відділення, площа яких не перевищує 12 м², не дотримано норм житлової площі (фото 11-17). Наприклад, у спальній кімнаті № 1 (фото 11, 12) мешкає п'ятеро дітей, у кімнаті № 2 (фото 15) – чотири хлопці, а у кімнаті № 3 (фото 16,17) – шестеро дівчат.

Як наслідок перенаселення житлових кімнат – відсутність у достатній кількості місць для зберігання особистих речей вихованців, місця для навчання та виконання письмових робіт тощо. Наявні у кімнатах шафи та приліжкові тумби переповнені, діти змушені частину своїх особистих речей та підручників зберігати на підвіконнях та на ліжках (фото 13, 14, 17).

Також у відділенні мало простору для навчання – 4 письмові столи на 8 робочих місць наявні лише у «комп'ютерній» кімнаті, де на момент відвідування комп'ютерів, ноутбуків чи інших електронних пристроїв для навчання не було.

6. Відповідно до пункту 2 розділу IV Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205, вода, що постачається у заклади освіти, повинна відповідати вимогам Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (далі – ДСанПіН 2.2.4-171-10), затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400.

У разі облаштування у закладі системи господарсько-питного водопостачання, з метою приведення питної води до вимог ДСанПіН 2.2.4-171-10 засновник забезпечує встановлення індивідуальної (колективної) установки (пристрою) доочищення питної води та проведення лабораторного контролю безпечності та якості питної води з періодичністю відповідно до вимог ДСанПіН 2.2.4-171-10.

Відповідно до пункту 3.31 ДСанПіН 2.2.4-171-10 3.31 влаштування колодязів слід здійснювати з урахуванням результатів лабораторних досліджень безпечності та якості підземної води, що планується використовувати, та санітарно-епідеміологічного обстеження території розміщення цих споруд, проведеного установами та закладами державної санітарно-епідеміологічної служби.

Всупереч переліченим нормативним вимогам лабораторні дослідження безпечності та якості води, що постачається до системи господарсько-питного водопостачання закладу з трубчастого колодязя (свердловини), не проводилося, що створює ризики для здоров'я вихованців.

7. Відповідно до пункту 34 Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 305 (далі – Порядок організації харчування) меню їдальні щодня розміщуються на відведеному для цього стенді, веб-сайті відповідного закладу в Інтернеті (у разі наявності) та/або доводиться через інші канали комунікації, доступні для здобувачів освіти/дітей та їх батьків або інших законних представників. Всупереч вказаним нормативним вимогам щоденне меню у закладі не оприлюднюється.

8. У морозильній камері харчоблоку виявлено запас рослинного маргарину «Ja!», який, зі слів працівників харчоблоку, використовується для змащування каш. Термін придатності зазначених продуктів харчування закінчився 28.06.2023 (фото 22, 23), так, згідно вимог пункту 6 частини другої статті 37 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» обіг таких продуктів заборонено.

Порушення права на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України, стаття 3 Закону України «Про охорону дитинства»)

9. У відділенні відсутня інформація в доступній для дітей формі про їхні права і обов'язки, про національну гарячу лінію для дітей, центрів з надання безоплатної правової допомоги, адреси та телефони посадових осіб (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини) та гарячих ліній, на які вони можуть звертатись у разі порушення їхніх прав та інтересів.

Під час відвідування групою НПМ вручено представникам закладу інформаційний стенд, що має відповідне наповнення, зокрема про контакти Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (фото 24).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Сумській обласній військовій адміністрації:

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав підопічних, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності закладу;

забезпечити фінансування робіт з облаштування у закладі споруди цивільного захисту (укриттям) з урахуванням вимог чинного законодавства та безпечного для вихованців огороження прилеглої території закладу

Сумському центру соціально-психологічної реабілітації дітей області забезпечити:

облаштування відділення захисною спорудою цивільного захисту (укриттям) з урахуванням вимог чинного законодавства;

безпечне для дітей огороження прилеглої території закладу;

облаштування території закладу ігровими майданчиками та місцями для відпочинку і дозвілля вихованців;

облаштування у закладі карантинної групи для розміщення новоприбулих дітей;

формування у закладі груп у кількості не більше 10 дітей, які б об'єднували дітей за віком, принципом родинності, характером та ступенем соціально-психологічної дезадаптації;

дотримання норм житлової площі;

твердим інвентарем вихованців закладу у достатній кількості;

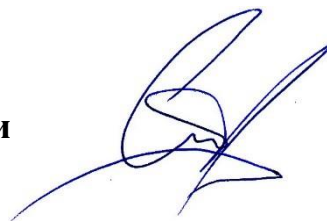
проведення лабораторного дослідження якості води, що постачається до системи господарсько-питного водопостачання закладу;

розміщення щоденного меню їдальні на відведеному для цього стенді та/або доводити цю інформацію через інші канали комунікації, доступні для здобувачів освіти/дітей та їх батьків або інших законних представників;

контроль за терміном придатності продуктів харчування та готових страв;
розміщення на інформаційних стендах у приміщеннях відділення у доступній для дітей формі інформації про їхні права і обов'язки, про Національну Дитячу «гарячу лінію», центри з надання безоплатної правової допомоги, про адреси та телефони посадових осіб та гарячих ліній, на які вони можуть звертатись у разі порушення їх прав та інтересів.

Додаток: фотоматеріали на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини

Олександр Бурка

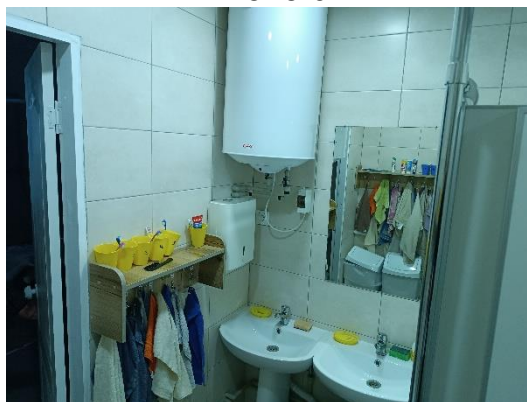
Фотоматеріали**Фото 1****Фото 2****Фото 3****Фото 4****Фото 5****Фото 6**

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

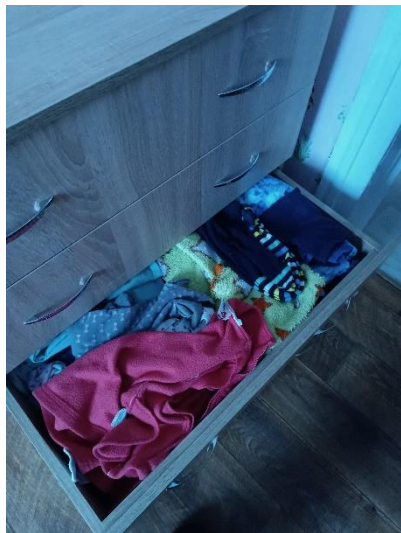

Фото 14

Фото 15

Фото 16

Фото 17

Фото 18

Φοτο 19

Φοτο 20

Φοτο 21

Φοτο 22

Φοτο 23

Φοτο 24

